

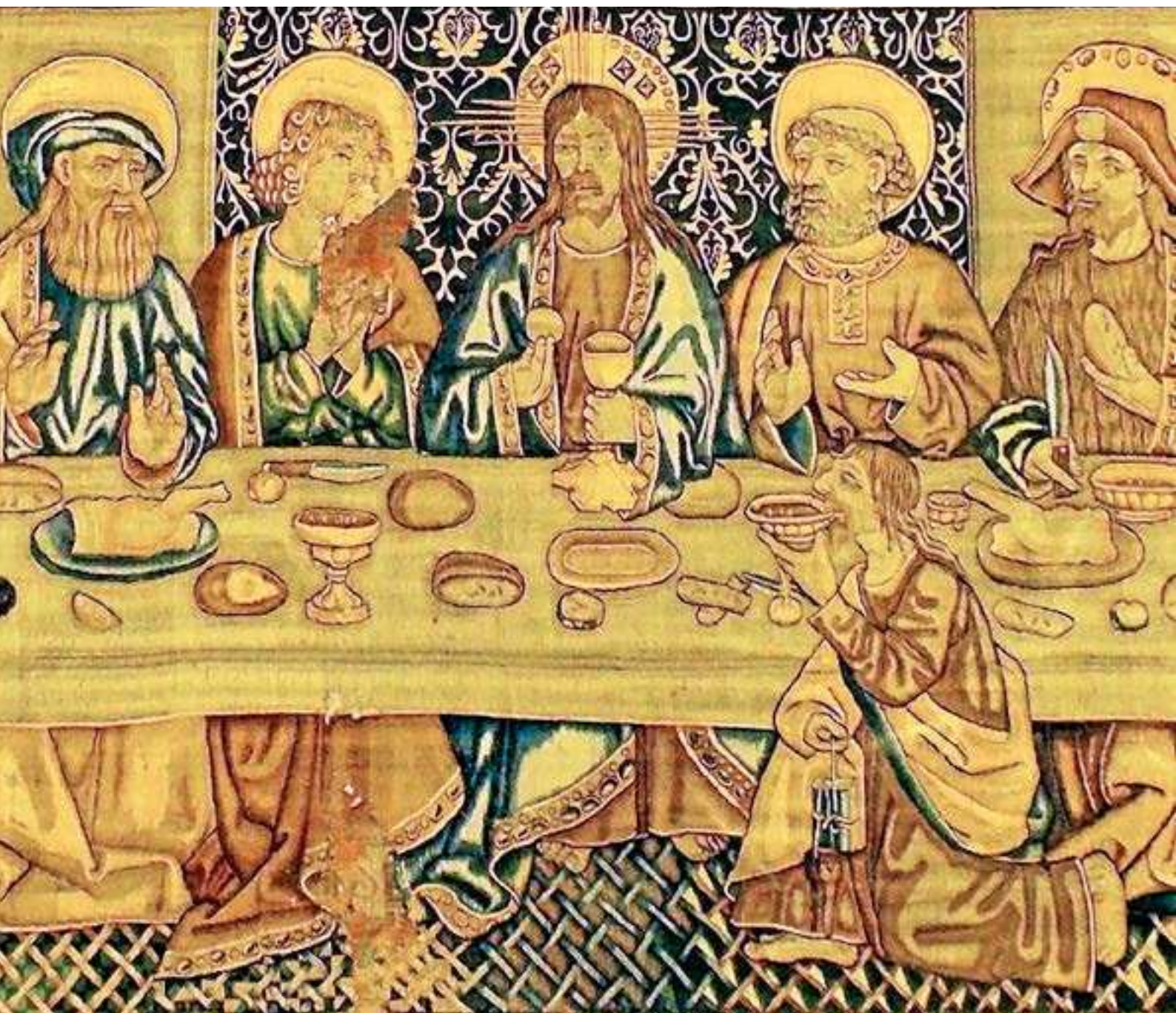

OTAÜLL

SECRETARIAT INTERDIOCESÀ
PER A LA CUSTÒDIA I PROMOCIÓ
DE L'ART SAGRAT DE CATALUNYA

NÚMERO 39

PUBLICACIÓ QUADRIMESTRAL
JULIOL - OCTUBRE 2013

Portada: Fragment del tapís del Sant Sopar. Catedral de Tortosa

Coordinació:
Bisbat de Girona

Consell de redacció:
Ximo Company
Daniel Font
Josep M. Martí
Jaume Mayoral
Joan-Hilari Muñoz
Narcís Negre

Edita: SICPAS (Secretariat Interdiocesà per a la Custòdia i Promoció de l'Art Sagrat de Catalunya)

Realitza: www.palahi.cat

ISSN 0212-1956
ISSN 2339-7411

Dipòsit Legal: Gi-542.2002

Els editors de Taüll (SICPAS) fan constar que aquesta revista té una finalitat eminentment docent, de recerca i divulgació científica del patrimoni artístic dels bisbats catalans. Vol ser també un instrument d'ajuda a la formació i l'enriquiment cultural de Catalunya. Tots els continguts, citacions i imatges reproduïdes en els seus estudis s'acullen a l'article 32.1 de la Ley de Propiedad Intelectual, segons el qual "Es lícita la inclusión en una obra propia de fragmentos de otras ajenas de naturaleza escrita, sonora o audiovisual, así como la de obras aisladas de carácter plástico o fotográfico figurativo. Tal utilización sólo podrá realizarse con fines docentes o de investigación e indicando la fuente y el nombre del autor de la obra utilizada."

S U M A R I

- 3 EDITORIAL.** No podem decebre
JOSEP M. RIBA I FARRÉS
- 4 BARCELONA.** Un original esclat de fe
JOSEP M. MARTÍ I BONET
- 7 GIRONA.** Petits espais de celebració i pregària
NARCÍS NEGRE I TIBAU
- 12 LLEIDA.** Arrels cristianes. La Història i el patrimoni artístic i cultural del Bisbat de Lleida
MARINA BELLMUNT SOPENA
- 16 SANT FELIU DE LLOBREGAT.** El mural del Sant Sopar de Joan Torras Viver a la capella del Santíssim Sagrament de la catedral. Un espai per exterioritzar la nostra Fe
JOSEP M. MARTÍ I BONET
- 18 SOLSONA.** El cambriol de la Mare de Déu del Claustre
CARLES FREIXES I CODINA
- 22 TARRAGONA.** Els sarcòfags paleocristians de Tarraco. Aproximació a la primera iconografia cristiana de Tarragona
JORDI LÓPEZ VILAR
- 25 TERRASSA.** L'esclat de la Fe i les obres d'Emili Colom
JOSEP M. MARTÍ I BONET
- 28 TORTOSA.** El tapís del Sant Sopar
JOAN-HILARI MUÑOZ I SEBASTIÀ
- 31 URGELL.** Santa Maria de Gualter reneix de les seves runes
JAUME MAYORAL I MARTÍ
- 34 VIC.** Els comunidors: ús i tipologies d'un peculiar element arquitectònic (1)
JOAN ARIMANY I JUVENTENY
- 39 COLABORACIONS.** Privilegi concedit al cavaller Guillem de Calders d'oïr missa privada amb un altar portàtil
JESÚS ALTURO I PERUCHO
- 41 NOTICIARI.**
Catalonia Sacra.
Any de la Fe. XX Trobada del Monestir de Santa Maria de Gualter
Visita guiada a la Catedral de Girona
- 40 LES NOSTRES CATEDRALS.** Catedral de la Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona
JOSEP M. MARTÍ I BONET

S O L S O N A

El cambril de la Mare de Déu del claustre de Solsona¹

per CARLES FREIXES I CODINA

La imatge de la Mare de Déu del Claustre és romànica, de pedra, datada a l'entorn del segle XII i venerada a la seva capella de la Catedral de Solsona com a patrona de la ciutat. Està considerada un dels millors testimonis de l'escultura en pedra del romànic i relacionada amb el cercle de l'escola de *Gilbert de Tolouse*. Aquesta devoció va provocar que l'any 1890 el Bisbe Ramon Riu i Cabanes reclamés la construcció d'un nou Cambril per a la Mare de Déu, ja que creia que el qui hi havia era molt petit. Les obres però, s'iniciaren després de la mort del Bisbe, que va ser enterrat a la mateixa capella. Aquest projecte, un dels més rellevants que afectaren el conjunt catedralici va ser encarregat per la Vint-i-quatreena a l'arquitecte August Font i Carreras².

August Font concep el projecte com la unió en angle recte de la façana de llevant de la Catedral amb la façana de migdia del palau episcopal. El Cambril actua com una frontissa entre dues edificacions aparentment tan diferents com són uns absis romànics i una façana neoclàssica. El conjunt constitueix una combinació entre l'historicisme i el modernisme. L'obra finalitzà l'any 1910. La integració que actualment mostra el Cambril dins el conjunt catedralici i el palau episcopal no sempre ha tingut el consentiment dels solsonins. En una publicació de l'època, el fotògraf solsoní Adolf Mas escrivia una carta oberta a Joan

Esbós realitzat per August Font. Correspon al conjunt escultòric que corona el finestral de la façana de migdia. ACC

Serra Vilaró, director del museu diocesà. Acusava subtilment Serra Vilaró de realitzar un conjunt que deixava com "un drap brut la gent del renaixement per destructora de totes les arts no inspirades en el classicisme" i que la imatge de la Mare de Déu no es mereixia un saló modernista. Més dur era amb els administradors "aquesta colla de patums... Ja'n deuen haver quedat de descansats ara que han lograt entronitzar la moda de les espartnyes i barret de copa". Acaba manifestant "excel·lent arquitectura per una casa de banca".

Amb l'acabament de l'obra calia embellir l'interior de la capella i per aquest motiu es va encarregar a l'arquitecte diocesà Bernardí Martorell³. el projecte de pedestal per a la imatge, de bancs i de la il·luminació així com petites modificacions com "l'embassament de l'aigua a la cúpula i l'arranjament del trono de la Mare de Déu". Bernardí projecta un nou altar i un pedestal per col·locar la imatge. En el nou Cambril, havia aprofitat l'antic tron de la imatge que molt probablement ja s'havia salvat de l'incendi provocat per l'exèrcit francès el 1810. La forma que tenia, acompanyat d'unes aigües que representaven el moment de la troballa en el pou, feia que fos coneguda irònicament com la "sopera".

Els plànols de les reformes i de l'altar del Cambril els presenta el mateix Bernardí Martorell en una visita que realitza el juny

Exterior del cambril en construcció. Imatge corresponent a la primera fase de les obres del Cambril. Encara podem observar l'existència de l'antiga façana ACC

de 1915⁴. El dia 30 de juny, segons el llibre de comptes del Claustre "A D. Bernardí Martorell, arquitecte, A conte" rep 500 pts⁵. No sabem per quin motiu, l'administració del Claustre no realitzà aquest projecte. També va dissenyar els bancs centrals que encara avui s'utilitzen al Claustre; durant l'any 1914 Martorell realitza, durant una visita a Solsona, els esbossos inicials⁶. I finalment també havia encarregat la il·luminació de la cúpula i del presbiteri ⁷, inaugurada durant la Festa Major de 1915, que la premsa de l'època ressalta: "l'esplèndida i

artística il·luminació elèctrica de la capella, deguda a la direcció del eminent arquitecte Sr. Martorell, donavan aquesta un aspecte de gran gala i serietat"

No va ser fàcil executar un tron per a la imatge de la Mare de Déu; el projecte de Bernardí va ser rebutjat i no fou fins l'any 1926 que la Vint-i-quatrena encomana a Josep Puig i Cadafalch la realització d'un baldaquí i d'un nou tron⁸. Amb l'ajuda de Josep Gudiol i Cunill i l'Administrador Eclesiàstic Dr. Vendrell. En aquests moments Puig i Cadafalch abandona el govern de

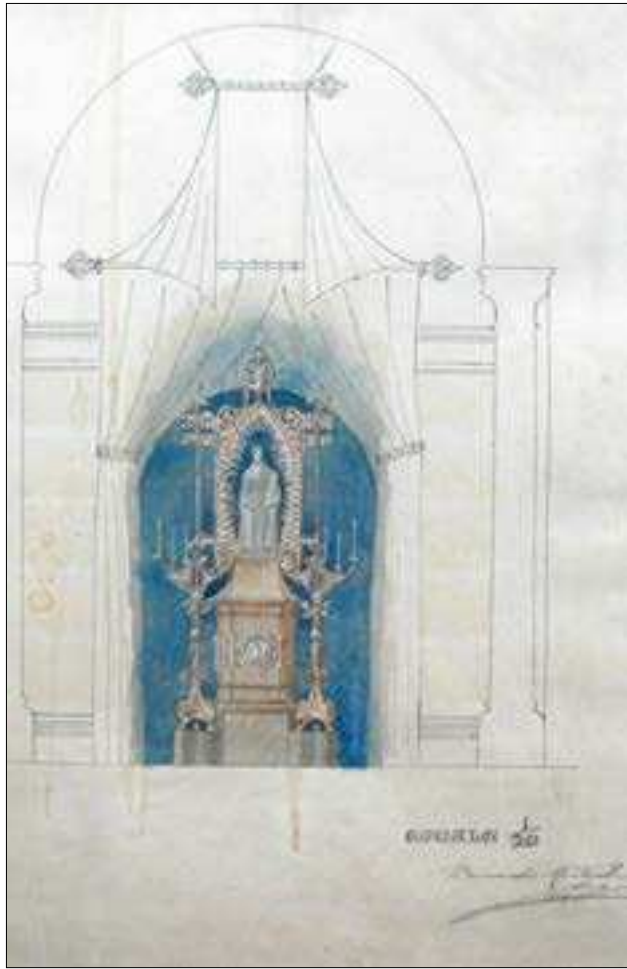
*Exterior del Cambril de la Mare de Déu del Claustre.
L'ampliació projectada a principis del segle XX va acabar el
cicle constructiu del conjunt catedralici, iniciat al segle XI.
ACC*

la Mancomunitat de Catalunya i es dedica a realitzar obres com el projecte del monestir de Montserrat i les corresponents al Claustre de Solsona. El conjunt de plànols i documentació que Puig realitza és extraordinari, estudia acuradament totes les parts i detalls de l'obra que projecta, arribant a dibuixar a escala 1:1 el tron projectat.

Puig dissenya cobrir una part de la gran sala del Cambril i realitzar un nou peu per a la imatge de la Mare de Déu. El tron és una gran columna que s'insereix en l'antic altar del segle XIX. La part inferior es trobava al peu del presbiteri que s'uneix amb el pis superior. La imatge es fixa amb espigues de metall, per tal de poder-la treure i posar, mitjançant les dues anelles laterals. La part superior del pedestal és giratòria a fi de poder-la contemplar des de l'altre costat. El cost aproximat total de la obra va pujar un total de 70.310,61 pts⁹. Aquest setial de la Mare de Déu encara es el que s'utilitza actualment. La major part del pedestal es realitzà amb bronze. Tot el procés constructiu fou dirigit pel mateix Puig i Cadafalch. Un dels punts claus va ser el transport de l'escultura de Barcelona a Solsona i el posterior muntatge. L'obra es col·loca l'agost de 1928 i s'inaugura per la Festa Major.

La potència de la Confraria de la Mare de Déu del Claustre i la seva junta, coneguda amb el nom de la Vint-i-quatre, va permetre que uns dels millors arquitectes de l'època treballassin en algun moment o altre per l'obra que ha conformat el conjunt catedralici solsoní tal i com el coneixem actualment.

- 1 *Article extret del projecte final de grau d'Enginyeria en Edificació. Itineraris arquitectònics de Solsona (1875-1936) de Carles Freixes i Codina. Tutors: Jaume Rosell Colomina, Ramon Graus. Universitat Politècnica de Catalunya. Escola Politècnica Superior d'Edificació de Barcelona. Departament de Composició Arquitectònica, 2011 (Grau en Enginyeria d'Edificació).*
- 2 *August Font i Carreras Oriünd de Solsona tot i que nasqué a Barcelona. Obté el títol d'arquitecte a Madrid (1869) i fou un dels millor alumnes d'Elies Rogent. Font fou un dels primers professors d'arquitectura de l'escola de Barcelona. Treballa en grans restauracions i rehabilitacions de les grans esglésies i catedrals del país: Catedrals de Barcelona, Tarragona, Girona, i la Basílica de Vilafranca en són un exemple. Tenia una gran*

Alçat del pedestal. Bernardí va jugar combinant principalment tres elements, la pedra com a pedestal de la imatge i l'altar, els cortinatges com a separadors entre els diferents espais i la forja com element decoratiu. MDCS

Alçat del Pedestal. Les obres del Cambril no van permetre realitzar un nou pedestal, aquest projecte de Bernardí Martorell no es va arribar a realitzar mai. MDCS

relació amb Solsona ja que estiuava a la ciutat. Era membre de la confraria de la Mare de Déu del Claustre.

- 3 *Bernardí Martorell i Puig*. Obté el títol d'arquitecte a Barcelona (1902). Nebot de Joan Martorell i Montells que havia de ser arquitecte de la Sagrada Família obra que rebutjà proposant el jove Antoni Gaudí. La seva obra va vinculada amb l'arquitectura diocesana amb la mà del bisbe Vidal i Barraquer, parent seu. Quan Vidal és nomenat bisbe de Solsona l'abril de 1914, Martorell comença a treballar per diferents obres tants a la ciutat

com a la diòcesis. La seva obra més coneguda és el Cementiri Modernista d'Olius (Solsonès).

- 4 *Revista Lacetània* 25/06/1915
 5 Arxiu Confraria del Claustre, Llibre de Caixa 1915
 6 *Revista Lacetània* (1914): Op. cit, 10/11/1914
 7 *Lacetània* (1914): Op. cit, 10/11/1914
 8 ANC Fons Puig i Cadafalch Inventari 737 Codi 020/0202 Claustre de Solsona
 9 *Ibidem*, 16.12.1926